

Ebben a fejezetben igyekszem a fontos gyakorlati tudnivalókkal megismertetni olvasóimat, amelyek segítségével előre felkészülhet azokra a problémákra, amelyekkel az „éles munka” során találkozhat, és szeretnék átnyújtani egy csokorra valót az álta-

Utánkeresés 8.

Iam és vadászbarátaim által megélt, megtapasztalt élethelyzetekről, az azokra adható, a sebzett-beteg vad és a kutya érdekeit szem előtt tartó megoldásokból.

A korábbi fejezetben-fejezetekben sokat foglalkoztam annak hangsúlyozásával, hogy mennyire fontos az egyes vadfajok anatómiájának ismerete egy kutyavezető számára. Most jött el annak az ideje, hogy e kérdés gyakorlati részéről is kissé bővebben beszéljünk.

Mint azt már korábban leírtam, a rálövés helyén található lövelekből (elugrás nyoma, csülökbevágás, vágott szőr) meg kell tudnia állapítani a megsebzett vad fajtát, s a különböző csapajelekből (a vér színe, szaga, állapota, csontdarabok vagy csontszilánkok, béltartalom, bőr-, zsiradék- vagy hájdarabok, különböző belső szervek – pl. tüdő, máj stb. – apró darabjai, a vágott szőr színe, hossza, alakja, a kenés magassága a növényzeten), pedig minél nagyobb biztonsággal meg kell állapítsa, hogy mely testtájon érte a vadat a lövés.

Mindehhez tudni kell, hogy mikor és milyen körülmények között történt a sebzés. Információval kell rendelkezni arról, hogy a vadat milyen irányból (keresztben állva, félkeresztben, szemből vagy netán hátulról) érte a lövés, és milyen kaliberű fegyverből. Hasznos dolog tudni még azt is, hogy milyen típusú lövedéket használt a vadász, milyen távolságból, milyen vadászati helyzetben adta le a lövést, és hogy a vad mozgásban volt-e, vagy éppen állt? Az utánkeresés megkezdése előtt tisztázandó, hogy a vad egyedül volt-e vagy csapatban, s rálövés után miként viselkedett, hogyan jelezte a lövést? Történt-e, s ha igen, milyen jellegű lövésellenőrzés, utánkeresés?

Ezek a körülmények azért rendkívül fontosak, mert a hozzáértő számára egyértelműen behatárolnak, ill. kizárnak bi-

zonyos típusú sebzéseket, és megkönnyítik a vadat ért lövés helyének megállapítását, mert ennek ismeretében előre kiszámíthatók bizonyos történések és kockázatok.

Egy egyszerű példaként hadd említsen meg, hogy egy kezdő vagy kellő tapasztalattal még nem rendelkező kutyával egy nyilvánvalóan láblövött gímborjú csapáján elindulni igen kockázatos, mert a vadat utolérve, azt sebágyból felugrasztva, két lehetőségünk marad. Első lehetőség, hogy igazi vagány, belevaló „jágerként” egy igen kétséges hajszára engedjük a gyakorlatlan kutyát, aminek végeredményeként vagy leállítja az anyjával menekülő és éppen ezért a világ minden kincséért megállni nem akaró borjút, vagy a feladatot nem ismerő, nem értő kutya 15-20 perc elteltével, lógó nyelvvel és megtépázott önbizalommal visszakullog hozzánk, vagy ami a legrosszabb, a vadat messzire elhajtó kutya és vad is „lemegy a térképről”, s egyikük sem kerül elő.

A másik lehetőségünk pedig az, hogy szégyenszemre abbahagyjuk a munkát, beismervén, hogy ez a feladat még meghaladja az erőnket. Nem fogunk osztatlan elismerést kiváltani sem a sebzöböl, sem a terület gazdáiból, s még az is elképzelhető, hogy legközelebb már nem mi fogunk „bizonyítási lehetőséget” kapni.

Úgy hiszem, ha valaki végig gondolja mindkét szituációt, nehezen tudja eldönteni, hogy melyik a kellemetlenebb. Túlságosan korán, szinte teljesíthetetlenül nehéz feladatot adva a kutyának, elveszítünk egy sebzett vadat, megtörjük a kutya belénk és önmagába vetett hitét, netán magát a kutyát is elveszítjük, leggyakrabban persze



csak időlegesen, mindezt azért, mert nem rendelkezünk a kellő ismerettel ahhoz, hogy megállapítsuk a láblövés tényét a rálövés helyén.

Hasonló példát mondok a vaddisznóval kapcsolatban is. Ha a rálövés helyén, ill. a csapán fellehető nyom méretéből nem tudja valaki egyértelműen eldönteni, hogy süldőt keres-e vagy behemót kant, úgy könnyen pórul járhat tapasztalatlan kutyájával egyetemben, mert ugyan a süldő utolérése is rejthet magában veszélyeket, de ez nem összehasonlítható azokkal az „élményekkel”, amiben egy, a sebesüléstől amúgy is felbőszült kan részeltetheti a kefesűrűbe óvatlanul utánamerészkedő kutyát és néha vezetőjét is. Sajnos nem egy kutyánk veszett már oda, s bizony jó néhány vadászt is „megszabott” már a vaddisznó ilyen szituációban, de a tapasztalt kutyák (és vezetőik) ezeket a veszélyeket tudják kezelni! Kellő vadászati ismeretek birtokában ezek a kockázatok már a keresés megkezdése előtt vagy az első métereken felmérhetők és csökkenthetők! Úgy hiszem, ide illik a mondas: *Tanulás és tudás nélkül kontárrok maradtok egész életetekben!*

A rálövés helyének vizsgálata

Ezt megelőzően már tisztáztuk a lövést leadó vadással, hogy milyen szituációban dördült el a fegyver, miként jelzett a vad, s azt, hogy ki mit követett el ezek után. A vad hogyan oldott kereket, és a vadász mi mindent tett meg eddig annak kézre kerítésére. Mindezt praktikus is, és udvarias is megtennünk, bár az elmondásokból nem minden esetben köszön ránk a való, mégis fontos információkat ad számunkra. Mindezek után, először is megkeressük, majd megvizsgáljuk a rálövés helyét. Miért hangsúlyozom, hogy először is megkeressük a konkrét helyszínt? Nos, azon tapasztalati oknál fogva, hogy egynémely vadásztársunk izgalmi állapotba kerülve, elveszíti józan tájékozódó és távolságbecslő képességét, és vagy nem méri fel a lövés leadásának pillanatában a vad távolságát, a lövés irányát, vagy utóbb rosszul emlékezik arra. Ebből aztán bosszantó, néha megmosolyogtató esetek szoktak kialakulni. Néha 50-100 méterrel a tényleges rálövési helytől keresteti velünk a csapajeleket. Néha bizony az is kiderül, hogy a vadász a lövés ellenőrzésének kötelemét sem tartotta be, mert a rálövés helyétől „locsolókannával öntött” véren jutunk el az ötven méterre szívlövással elfeküdt vadhoz.

Na, de vissza a rálövés helyének vizsgálatához! Megtaláltuk, majd megkeressük az elugrás nyomát. A hirtelen zajra, dörrenésre minden közelben tartózkodó vad megugrik, de amelyiket talált ért, az sokkal nagyobbat ugrik a többieknél, ezért a talajon jól elkülöníthető mélyebb csülökbevágást hagy maga után. Innentől kezdve az utánkeresést végző már néha többet tud a meglőtt vad fajára, korára, néha ivarára vonatkozóan, mint maga a sebző.

Ezután tüzetesen meg kell vizsgálnunk a rálövés helyén fellelhető vért, szőrt, csontokat. A mellékelt fotók jól mutatják a különböző találatok után fellelhető löveleket, amelyek után azonban nem minden esetben lehet a fotókhoz hasonló, egyértelműen eldönthető megállapítást tenni, mert amit a képeken látunk, az egy idealizált állapot, nem érte sem eső, sem hó, nem száradt be a felismerhetetlenségig az idő előrehaladtával. Az esetek egy jelentős részében nem is beszélhetünk egy meghatározott testtájat ért találatról, mert ha a vad a lövés pillanatában nem teljesen keresztben állt, vagy éppen „belemozdult a lövésbe” egyszerre több testtájat vagy belső szervet is érhetett sérülés. Példának okáért említem a testközépen becsapódó lövedék hatását, amely némi rézsút állás esetén érheti a tüdőt, a májat, a vesét és a gyomrot, sőt még a beleket is. Ha mindezt tetézi azzal, hogy a combon kilépő lövedék még eltöri a combcsontot is, akkor a vér színéből elég nehezen lehet a találat helyét megállapítani. A rálövés helyén fellelt



1. Friss, buborékos tüdővér

vágott szőr már több támpontot nyújt a vadászember számára, hiszen, ha a sebző elmondásából, az elugrás helyén talált lövelekből magában újra felépíti az egész szituációt, nagy valószínűséggel meg tudja állapítani, hogy milyen sérüléseket okozott a vadnak a lövés.

Ehhez nélkülözhetetlen az adott vadfaj különböző testtájain található, hosszúságban, színben, alakban, vastagságban gyakran erősen eltérő szőrzetnek az ismerete. Ezt legkönnyebben az úgynevezett szőrtérkép elkészítésével tanulhatjuk meg. A mellékelt ábra segítségével egy-egy vadfaj legjellemzőbb és előre beszámozott testtájairól kis szőrcomókat, ún. szőrmentát veszünk, s eze-



2. Tüdővér részben már beszáradva, tüdőrészekkel

ket kis, jól zárható, beszámozott műanyag tasakban elteszük. Ez kiváló tanulási lehetőség is, hiszen a saját magunk által végzett mintagyűjtés során, jó megfigyelőképességgel 6-8 alapvető szőrtípust azonnal meg fogunk tudni különböztetni. Ha elkészült a „szőrtérkép”, úgy annak segítségével viszonylag hamar megtanulható a különböző vadfajok szőrének azonosítása. Eleinte célszerű egy nagyobb papírlapra felragasztgatni a szőrcomókat, mert velem együtt sokan vannak, akik úgynevezett vizuális típusúak lévén, mintegy lefényképezik a látottakat, és később ezeket a „belső fényképet” hívják segítségül. Az egy-



3. Tüdővér beszáradva, a habos szerkezet még felismerhető

máshoz igen hasonló, de mégis eltérést mutató szőrök megkülönböztetésére érdemes már a tanulási folyamat alatt is egy kis, zsebben vagy hátizsákban hordható nagyítót használni.

A lövedék testbe csapódáskor a szórt is roncsolja, mind bemenetelkor, mind kimenetelkor. A roncsolt vagy vágott szőrnek soha nincsen szőrhagymája, hiszen nem gyökertestül jön ki a bőrből, hanem „elnyíródik”. Ez alól az a szőrcomó a kivétel, leggyakrabban a kilövési oldalon, amely a bőr egy kis darabjával együtt szakad ki a vad testéből. Ezt azonban már kevés gyakorlattal is fel lehet és fel is kell ismerni.

A különböző szervek esetlegesen kicsapódott részeit, pl.



4. Húsvér belefolyt csontvelővel. A zsírosan csillogó vérben gyakran csontvelő van, kis fehér golyócskák formájában. A golyócskákat esetleg össze lehet tévesztetni a hólyagocskákkal, ezért ezt a véryomot gyakran tüdővérnek magyarázzák.

máj-, tüdő-, bél-, nyelv-, esetleg fogdarabkát egy kezdő vadásznak is egyértelműen fel kell ismernie. A béltartalom felismerése egy kicsit nehezebb feladat, mert annak értékeléséhez azért ismerni kell a vadfajok eltérő belső felépítését, emésztési rendszerét. A kérődző vadfajaink (szarvas, dák, őz, muflon) az egyszer már lenyelt táplálékot újra felkérődzik a gyomrukából, s azt újra rágván, nyelik le ismét. Ha tehát valaki egy szarvassebzésen elindulva meg





5. Máj vére



6. Lép vére



7. Kiömlő csontvelő



nem emésztett béltartalmat talál, s abból kizárólag gyomorlővére következtet, nem biztos, hogy minden esetben jó nyomon jár, mert lehetséges, hogy éppen kérődzés közben, nyaktájon vagy állkapcsoson érte a lövés a vadat. Előfordul, hogy az érő gabonában „bagózó”, vagyis a kalászt a fogai között áthúzó, majd a fogakon, mint fésűn fennmaradó gabonaszemeket, azok pelyvaleveleit és toklásztát csámcsogva majszoló disznóra löve, olyan szerencsétlen helyen éri a golyó a vadat, hogy annak szájából kihullva, véres-nyálás pépet találunk. Az avatatlan vadász ezt, főleg esti körülmények között, összetévesztheti a friss gyomortartalommal. Pedig micsoda különbség van a kettő

között! Míg a gyomrot ért lövéssel nagy valószínűséggel terítékre tudjuk hozni a vadat, addig állkapocslövessel szökő-évenként tudunk megtalálni disznót, hiszen négy egészséges lábával világga viszi pokoli fájdalmát, s nem ritkán túléli e borzalmas sérülést, de soha nem lesz elfogadott, értékes tagja fajának. Mindig is a kirekesztettek, a megkülönböztettek sorsa vár rá.

A vad lövésjelzését és azt, hogy miként viselkedik a vad más és más találat esetén, olyan fontosságú dolognak érzem, amit nem szeretnék érdemeim alatt kezelve, összezsapva „letudni”, ezért erről majd legközelebb.

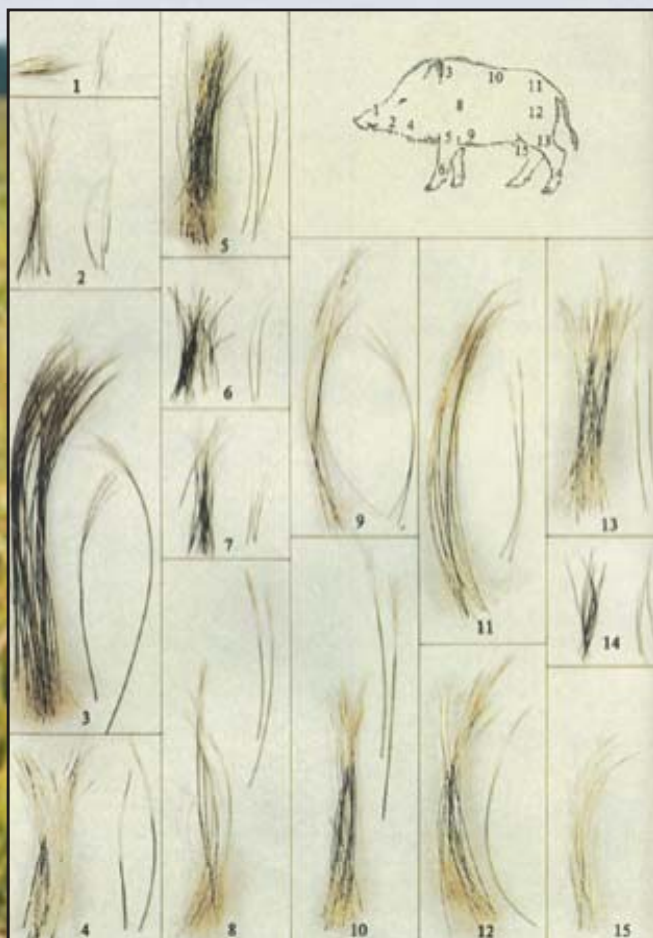
Buzgó József

8. Szilárd csontvelő.
Az ujjak között szétdőrsölve nincs maradék, nincsenek rostok, mint a fehér részek, a faggyú dörzsölése nyomán.

9. Balra: fehér részek a belekről, jobbra: fehér rész a bőrről, sörteszálakkal



10. Bendőtartalom nem tiszta haslövésvérrel



11. Láb: porózus szilánk ízületi fejből



12. Láb: éles szegélyű csöves csont egy kis hús-vér-fröccsenéssel, amelynek a formája mutatja a menekülés irányát (itt jobbra)



13. Csontszilánk a bordából és hozzá tapadó húsrészek

